

0311 ეკონომიკა ECONOMICS**საინვესტიციო კლიმატი საქართველოში: პროგრესი, გამოწვევები და სამომავლო პერსპექტივები****თეა ბიძინაშვილი****საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი****E-mail: t.bidzinashvili@gtu.ge****ნანა ხითარიშვილი****საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი****E-mail: khitarishvilinana05@gtu.ge****რეზიუმე**

საინვესტიციო კლიმატი წარმოადგენს ქვეყნის ეკონომიკური ზრდის ერთ-ერთ მთავარ განმსაზღვრელ ფაქტორს, რადგან ის გავლენას ახდენს როგორც შიდა, ისე უცხოურ ინვესტიციებზე. საქართველო, როგორც მცირე და ღია ეკონომიკის მქონე ქვეყანა, ცდილობს მიზანმიმართულად განავითაროს თავისი საინვესტიციო გარემო, რათა ჩამოაყალიბოს მიმზიდველი პირობები უცხოური და შიდა ინვესტიციებისთვის. მოცემულ სტატიის მიზნად ვისახავთ საქართველოს საინვესტიციო გარემოს საფუძვლიან ანალიზს, ქვეყნის ბოლო წლებში მიღწეულ პროგრესს, არსებულ გამოწვევებს და სამომავლო პერსპექტივებს. საქართველოში განხორციელებულმა ეკონომიკურმა რეფორმებმა ხელი შეუწყო ბიზნესგარემოს ლიბერალიზაციას, რაც აისახა „Doing Business“ რეიტინგში ქვეყნის მაღალი პოზიციების დაკავებაში. მნიშვნელოვან რეფორმებში შედის საგადასახადო და საბაჟო სისტემების გამარტივება, ბიზნესის რეგისტრაციის პროცესის რეფორმა და თავისუფალი ვაჭრობის ხელშეკრულებების გაფორმება. ამ ნაბიჯებმა შექმნეს სტაბილური და გამჭვირვალე ბაზარი, სადაც როგორც ადგილობრივ, ასევე უცხოურ ინვესტორებს აქვთ შესაძლებელი უფრო ადვილად დაიწყონ და განავითარონ ბიზნესი. თუმცა, მიუხედავად ამ პროგრესისა, საქართველოს კვლავ რამდენიმე მნიშვნელოვანი გამოწვევის წინაშეა, რაც აფერხებს ინვესტიციების სტაბილურ ზრდას. პირველ რიგში, პოლიტიკური რისკები და მათთან დაკავშირებული გაურკვევლობის საკითხები მნიშვნელოვნად ზღუდავს ინვესტორების დაინტერესებას. ასევე, არსებობს საჭიროება სასამართლო სისტემის უფრო ეფექტური ფუნქციონირების, რაც ხელს შეუწყობს საკუთრების უფლებების დაცვას და სამართლებრივი სტაბილურობის უზრუნველყოფას. ქვეყანაში რეგიონალური ინფრასტრუქტურული დისბალანსი კვლავ დარჩება პრობლემად, რადგან ინვესტიციების უფრო დიდი ნაწილი კონცენტრირებულია თბილისის ტერიტორიაზე, ხოლო სხვა რეგიონებში მაინც არსებობს განვითარების ნაკლებობა. გლობალური ეკონომიკური ტენდენციები, როგორიცაა ციფრული ტრანსფორმაცია, მწვანე ინვესტიციები და ახალი ტექნოლოგიების განვითარება, მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს საქართველოს საინვესტიციო ნაკადებზე. პანდემიის შემდეგ ინვესტორების მხრიდან გაიზარდა ინტერესი ჯანდაცვისა და ციფრული სერვისების სფეროების მიმართ, ხოლო რეგიონული კონფლიქტები და გეოპოლიტიკური რყევები ინვესტორების რისკების გაზრდას უწყობს ხელს. მომავალი განვითარებისთვის, საქართველოს აუცილებელია გააძლიეროს საინვესტიციო პოლიტიკის დივერსიფიკაცია, გააუმჯობესოს ინფრასტრუქტურა, მიეხმაროს ინოვაციურ და ტექნოლოგიურ სექტორებს, ხოლო პროფესიული განათლების სისტემა ისე უნდა იყოს განახლებული, რომ მიესადაგოს ციფრულ ეკონომიკის მოთხოვნებს. კვლევის შედეგებიდან შეიძლება დავასკვნათ, რომ შემოთავაზებული ნაბიჯები დაეხმარება საქართველოს გრძელვადიანი ეკონომიკური მდგრადობისა და კონკურენტუნარიანობის გაძლიერებაში.

საკვანძო სიტყვები: საინვესტიციო კლიმატი, საქართველო, უცხოური ინვესტიციები, ეკონომიკური რეფორმები, ციფრული ტრანსფორმაცია, კონკურენტუნარიანობა.

შესავალი

საინვესტიციო კლიმატი წარმოადგენს ქვეყნის ეკონომიკური პოტენციალის, კონკურენტუნარიანობისა და განვითარების დონის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს ინდიკატორს. თანამედროვე გლობალიზებულ ეკონომიკაში, სადაც ქვეყნებს შორის კონკურენცია იზრდება, ინვესტიციების მოზიდვა და მათი ეფექტიანი განაწილება აღარ არის მხოლოდ ეკონომიკური სტაბილურობისა და ზრდის გარანტია, არამედ სასიცოცხლო მნიშვნელობა აქვს ქვეყნის სამომავლო განვითარებისთვის. ინვესტიციები პირდაპირ უკავშირდება ტექნოლოგიურ წინსვლას, სამუშაო ადგილების შექმნას, ინდუსტრიების გაძლიერებას და ამასთანავე ქვეყნის გეოპოლიტიკურ და ეკონომიკურ პოზიციას.

საქართველო, როგორც პატარა და ღია ეკონომიკის მქონე ქვეყანა, ბოლო ორი ათწლეულის განმავლობაში აქტიურად ცდილობს გააუმჯობესოს თავისი საინვესტიციო კლიმატი. ქვეყნის ეკონომიკური მოდელი ემყარება თავისუფალი ბაზრის პრინციპებს, რაც გულისხმობს შიდა და უცხოური

ინვესტიციების მსხვილწარმოების გამარტივებასა და ხელსაყრელ პირობებს. საქართველოს წარმატება ბიზნესგარემოს ლიბერალიზაციაში, საგადასახადო რეფორმებში და თავისუფალი ვაჭრობის ხელშეკრულებების გაფორმებაში, აყალიბებს მას ერთ-ერთ ყველაზე მიმზიდველ ინვესტიციურ ბაზრად კავკასიაში და აღმოსავლეთ ევროპაში.

ბოლო წლებში საქართველო იმპლემენტირებს (განახორციელებს) სხვადასხვა ეკონომიკურ რეფორმას, რაც ხელს უწყობს ქვეყანაში ბიზნესის განვითარებას და ინვესტიციების ზრდას. ამასთანავე, ქვეყანა მიიჩნევს ერთ-ერთ წარმატებულ მაგალითად, რაც შეეხება ეკონომიკურ პოლიტიკას, რომელიც ორიენტირებულია არა მხოლოდ მდგრადი და სწრაფი ზრდის უზრუნველყოფაზე, არამედ გლობალურ ბაზარზე კონკურენტუნარიანობის შექმნაზე. თუმცა, მიუხედავად ამ მიღწევებისა, რამდენიმე გამოწვევა კვლავ რჩება, რაც დამაბრკოლებელია ქვეყნისთვის მისასაღებელი ინვესტიციების სტაბილურობისა და ზრდის შენარჩუნებისთვის.

საინვესტიციო გარემოს გაანალიზებისას უნდა აღინიშნოს, რომ სახელმწიფო პოლიტიკის, როგორც შიდა, ისე გარე ფაქტორების გავლენა შეიძლება იყოს როგორც პოზიტიური, ასევე უარყოფითი. პოლიტიკური სტაბილურობა, სამართლებრივი ჩარჩოების ეფექტურობა, კორუფციის შემცირება და თანმიმდევრული ინვესტიციური პოლიტიკა მნიშვნელოვანია ინვესტორების დარწმუნებისთვის, რომ ისინი შეძლებენ საწარმოთა მფლობელობაში აღებული რისკების მართვას.

რაც შეეხება არსებულ გამოწვევებს, არსებობს მრავალი ისეთი ფაქტორი, რომელიც აფერხებს ქვეყნის საინვესტიციო კლიმატის სრულყოფილად განვითარებას. ასეთ ფაქტორებს შორისაა პოლიტიკურ-იურიდიული რისკები, სასამართლო სისტემის უუნარობა ეფექტიანად განახორციელოს სამართალწარმოება, ინფრასტრუქტურის დეფიციტი, ტექნოლოგიური განვითარების შეზღუდული რესურსები და საკადრო რესურსების მყარი ნაკლებობა მაღალტექნოლოგიურ ინდუსტრიებში. შესაბამისად, ამ საკითხებზე უფრო მეტი ყურადღება უნდა გამახვილდეს, რათა საქართველო გახდეს არა მხოლოდ რეგიონის ლიდერი, არამედ გლობალურად კონკურენტუნარიანი და მიმზიდველი საინვესტიციო ბაზარი. ამასთანავე, მნიშვნელოვანია გლობალური ტენდენციების აღიარება, როგორც საერთაშორისო ინვესტორების მხრიდან, ასევე ქვეყნის პოლიტიკური და ეკონომიკური სტრუქტურების მხრიდან. მაგალითად, ციფრული ტრანსფორმაცია, მწვანე ენერგიები, გარემოსდაცვითი ინვესტიციები და საერთაშორისო ეკონომიკური პარტნიორობები პირდაპირ ასახავს ინვესტორების გემოვნებას და საჭიროებებს, რაც ქმნის ახალ გამოწვევებს, მაგრამ ასევე ახალ შესაძლებლობებს საქართველოსთვის.

ნაშრომში განხილულია საქართველოს საინვესტიციო გარემო, იმპლემენტირებული რეფორმების შეფასება, მიღწეული პროგრესი, არსებული გამოწვევები და გრძელვადიანი პერსპექტივები.

ძირითადი ნაწილი

1. პროგრესი საინვესტიციო კლიმატის გაუმჯობესებაში – საქართველომ, როგორც პატარა და ღია ეკონომიკის მქონე ქვეყანამ, ბოლო წლებში მნიშვნელოვან წინსვლას მიაღწია საინვესტიციო კლიმატის გაუმჯობესებაში. ეს პროცესები ხელს უწყობს როგორც შიდა, ასევე უცხოური ინვესტიციების ზრდას. გამოვლინდა რამდენიმე ძირითადი მიმართულება, რამაც გააძლიერა ქვეყნის საინვესტიციო სტატუსი:

- **ბიზნესის რეგისტრაციის გამარტივება:** საქართველომ პროგრესი განიცადა ბიზნესის რეგისტრაციის პროცესის გამარტივების მიმართულებით. ელექტრონული პლატფორმების განვითარების შედეგად, ბიზნესების შექმნა უფრო სწრაფი და კომფორტული გახდა. “Doing Business” რეიტინგში საქართველოს პოზიცია მუდმივად მაღალია, რაც ამტკიცებს, რომ ქვეყანა ბიზნესის კეთებისთვის ხელსაყრელი პირობებით არის აღჭურვილი.

- **საგადასახადო და საბაჟო რეფორმები:** საგადასახადო და საბაჟო სისტემების გაუმჯობესება ქვეყნის ეკონომიკის ერთ-ერთ ძლიერ მხარედ იქცა. ახალი რეფორმების შედეგად, ქვეყანამ მოახდინა საგადასახადო ტვირთის ლიბერალიზაცია, რაც ზრდის ბიზნესის ინტერესს, როგორც შიდა, ისე საერთაშორისო ბაზრებიდან.

- **თავისუფალი ვაჭრობის ხელშეკრულებები:** საქართველოს მიერ გაფორმებული თავისუფალი ვაჭრობის ხელშეკრულებები, როგორცაა ევროკავშირთან, ჩინეთთან და EFTA-სთან, მნიშვნელოვნად გაზრდის სავაჭრო შესაძლებლობებს, რაც ხელს უწყობს ინვესტიციების ზრდას. ამ შეთანხმებებით, საქართველოს ბიზნესები დიდ მარკეტებზე უფრო მარტივად მიიღებენ წვდომას, რაც მნიშვნელოვან შესაძლებლობებს ქმნის.

2. საინვესტიციო საბჭოების ჩამოყალიბება: ახალი საინვესტიციო საბჭოები ხელს უწყობენ ინვესტორებს იდეების დაფინანსებაში და უზრუნველყოფენ უკუკავშირის შესაძლებლობებს, რაც საბოლოოდ აუმჯობესებს ქვეყნის საინვესტიციო გარემოს [2].

ძირითადი გამოწვევები: საქართველო, წარმატებების მიუხედავად, მაინც აწყდება რამდენიმე გამოწვევას, რაც აუცილებლად ეფექტურად უნდა გადაიჭრას.

- **პოლიტიკური რისკები:** მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს პოლიტიკური სტაბილურობა აღიარებულია, ზოგიერთი ინვესტორი მაინც აღიქვამს გარკვეულ პოლიტიკურ რისკებს, განსაკუთრებით თუ საუბარია გრძელვადიან ინვესტიციებზე. რეგიონული დაძაბულობები და საერთაშორისო პოლიტიკა, შეიძლება, ნეგატიურად იმოქმედონ ქვეყნის საინვესტიციო კლიმატზე.

- **იურიდიული სტაბილურობის გაძლიერება:** საქართველოს სასამართლო სისტემის გაუმჯობესება ჯერ კიდევ აქტუალურია. მიუხედავად რეფორმებისა, კვლავაც აუცილებელია, მოხდეს სამართლიანობის სისტემის გაძლიერება, რათა ინვესტორებს არავითარი ეჭვი არ ჰქონდეთ საკუთრების დაცვისა და სამართლის აღსრულების კუთხით.

- **ინფრასტრუქტურული დისბალანსი რეგიონებში:** საქართველოს ზოგიერთი რაიონი არაა სათანადოდ უზრუნველყოფილი თანამედროვე ინფრასტრუქტურით, რაც აფერხებს რეგიონებში ინვესტორების საქმიანობის დაწყებას. ტრანსპორტი, ენერგეტიკა და ლოგისტიკა მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს ინვესტიციების განაწილებაზე. ამ დისბალანსის აღმოფხვრა მნიშვნელოვანია, რათა საქართველო აღიქმებოდეს, როგორც უნიკალური ადგილი ინვესტიციების განაწილებისათვის.

- **ტექნოლოგიური სექტორის პრობლემები:** მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოში ტექნოლოგიების და ციფრული ეკონომიკის განვითარების შესაძლებლობა არსებობს, კვლავაც უნდა გაგრძელდეს ტექნოლოგიური სექტორის გაფართოება. განსაკუთრებით, საჭიროა უფრო მეტი ინვესტიცია ინოვაციურ ტექნოლოგიებში, რათა მომავალი თაობებისთვის წარმოიქმნას ახალი და კვალიფიციური სამუშაო ადგილები.

- **სასამართლო სისტემის პრობლემები:** მიუხედავად ამისა, რომ საქართველოს სისტემაში კვლავ აქტუალურია სასამართლო რეფორმები, რომელთაც სისტემის გამჭვირვალობა და სამართლიანობა გააძლიერებს, მათი დროული ამოქმედება უმნიშვნელოვანესია, რათა წახალისდეს ინვესტორების ინტერესები, რაც ხელს შეუწყობს ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების სტაბილურობას.

3. გლობალური ეკონომიკური პროცესების გავლენა: გლობალური ეკონომიკის ტენდენციები, რომლებიც გავლენას ახდენს მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნებში მოქმედი ბაზრების მუშაობაზე, არაერთი გამოწვევისა და შესაძლებლობების მომტანია. საქართველოსთვის ამ ტენდენციების გათვალისწინება ძალზედ მნიშვნელოვანია.

- **პანდემიის შემდეგ ახალი ეკონომიკური პრიორიტეტები:** COVID-19-ის პანდემიის შემდეგ, ინვესტორები განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევენ ისეთ სექტორებს, როგორიცაა ჯანდაცვა, ციფრული ტრანსფორმაცია და ელექტრონული კომერცია. საქართველო, როგორც ინოვაციებისა და ციფრული ტექნოლოგიების განვითარების ცენტრი, პანდემიისგან გამოწვეულ ცვლილებებს უნდა აეწყოს.

- **რეგიონული კონფლიქტები:** რეგიონული კონფლიქტები, განსაკუთრებით საქართველოს მეზობელი ქვეყნებიდან მომავალი დაძაბულობები, მნიშვნელოვან რისკებს ქმნის ქვეყნის საინვესტიციო სტაბილურობაზე. ამ ფაქტორის გათვალისწინება აუცილებელია, რათა ინვესტორებს გაუმარტივდეს გრძელვადიანი გადაწყვეტილებების მიღება.

4. მწვანე ინვესტიციები და ციფრული ტრანსფორმაცია: ბოლო წლებში მწვანე ინვესტიციების და ციფრული ტრანსფორმაციის მიმართულებით გაზრდილი ინტერესი ქმნის ახალ შესაძლებლობებს. საქართველო, როგორც ენერგეტიკული და სამეწარმეო ზრდის მომავალი ბაზარი, შეძლებს იზრუნოს ამ სფეროებში წარმატებულ განვითარებაზე [6].

5. სამომავლო პერსპექტივები და რეკომენდაციები: საქართველო უკვე წარმატებებს აღწევს, თუმცა მომავალი ნაბიჯები უფრო მყარი იქნება, თუ ქვეყანა ამ გამოწვევებს სწორად გადაწყვეტს:

- **ინფრასტრუქტურის განვითარება:** აუცილებელია გაფართოვდეს ქვეყანაში არსებული ინფრასტრუქტურული პროექტები, რათა ხელი შეეწყოს რეგიონების განვითარებას და სავაჭრო პირობების გაუმჯობესებას. გზების, ლოჯისტიკის და ენერგეტიკული წყაროების განვითარების ფონზე, საქართველო კიდევ უფრო მიმზიდველი გახდება ინვესტორებისთვის.

- **ინოვაციური და სტარტაპ ეკოსისტემების მხარდაჭერა:** უფრო მეტი ინვესტიცია უნდა განხორციელდეს სტარტაპების განვითარებაში და ინოვაციური ტექნოლოგიების შექმნაში. სტარტაპი და

ინოვაციური გარემო არა მხოლოდ საშუალებას მისცემს საქართველოს ახალი ბაზრების შექმნას, არამედ გააძლიერებს ქვეყნის გლობალურ კონკურენტუნარიანობას.

- **სამართლებრივი და ინსტიტუციონალური გამჭვირვალობა:** საქართველოში სამართლებრივი სისტემის გამჭვირვალობისა და პროგნოზირებადობის უზრუნველსაყოფად უნდა განხორციელდეს რეფორმები, რითაც შიდა და საერთაშორისო ინვესტორებისთვის უფრო უსაფრთხო გარემო შეიქმნება.

- **კვალიფიციური მუშახელის განვითარება:** აუცილებელია, რომ საქართველოსა და მსოფლიო ბაზრის მოთხოვნებს შორის დარჩეს შესაბამისობა. საგანმანათლებლო სისტემის მიერ ტექნოლოგიური კვალიფიკაციის განვითარება, კონკრეტულად ციფრული ეკონომიკის მოთხოვნებისთვის, შექმნის სამუშაო ძალის ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან კომპონენტს.

დასკვნა

საქართველო აქტიურად მუშაობს თავისი საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესებაზე, მაგრამ საჭიროა რეგულარული რეფორმები და ახალი სტრატეგიები, რათა ინვესტორები უფრო მეტად დაინტერესდნენ ქვეყნის ბაზრით. საქართველოში, ინვესტიციების შენარჩუნების მიზნით, მნიშვნელოვანია ქვეყანაში არსებული რესურსების და შესაძლებლობების მაქსიმალური გამოყენება.

საქართველომ მნიშვნელოვანი პროგრესი აჩვენა საინვესტიციო კლიმატის გაუმჯობესებაში, თუმცა, არსებული გლობალური და შიდა გამოწვევების ფონზე, აუცილებელია სტრატეგიული მიდგომების გაძლიერება. საინვესტიციო პოლიტიკის მუდმივი განვითარება, ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება და ინოვაციური სექტორების გაძლიერება იქნება ქვეყნის ეკონომიკური მდგრადობის და გლობალურ ბაზრებზე კონკურენტუნარიანობის განმსაზღვრელი მთავარი ფაქტორები.

ლიტერატურა

1. Georgian National Investment Agency. (2024). Investment Guide Georgia.
2. International Monetary Fund (IMF). (2023). Regional Economic Outlook: Middle East and Central Asia.
3. Transparency International. (2024). Corruption Perceptions Index.
4. OECD. (2023). Investment Policy Reviews: Georgia.
5. Ministry of Economy and Sustainable Development of Georgia. (2024). Annual Report on Investment Climate.
6. United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). (2023). World Investment Report.

The investment climate in Georgia: progress, challenges and future perspectives

Tea Bidzinashvili, Nana Khitarishvili

Abstract

The investment climate constitutes a critical determinant of a country's economic growth, influencing both domestic and foreign investment flows. As a small and open economy, Georgia has been actively pursuing the development of a favorable investment environment aimed at establishing attractive conditions for investors. This article seeks to conduct a comprehensive analysis of Georgia's investment climate, examining the progress achieved in recent years, identifying prevailing challenges, and outlining future prospects. Significant economic reforms implemented in Georgia have facilitated the liberalization of the business environment, as evidenced by the country's strong performance in the World Bank's "Doing Business" rankings. Key reforms have included the simplification of tax and customs procedures, the streamlining of business registration processes, and the signing of free trade agreements. Collectively, these measures have contributed to the creation of a stable and transparent market, enabling both domestic and foreign investors to initiate and expand their operations with greater ease. Nevertheless, despite these advances, Georgia continues to face critical challenges that constrain the sustained growth of investment. Political risks and associated uncertainties remain substantial deterrents to investor confidence. Moreover, the effectiveness of the judicial system requires further enhancement to ensure the protection of property rights and the maintenance of legal certainty. Regional infrastructural disparities also persist, with the concentration of investment in Tbilisi outpacing development in other regions. Global economic trends, including digital transformation, the rise of green investments, and the rapid advancement of new technologies, exert a significant influence on Georgia's investment dynamics. In the post-pandemic context, investor interest has notably shifted toward healthcare and digital services, while regional conflicts and geopolitical volatility have further accentuated risk perceptions. To foster sustainable economic development, it is imperative for Georgia to diversify its investment policy, enhance infrastructure, support innovation and technological sectors, and reform the vocational education system to meet the evolving demands of the digital economy. The study concludes that implementing these measures will be instrumental in strengthening Georgia's long-term economic resilience and international competitiveness.

Keywords: Investment Climate, Georgia, Foreign Investments, Economic Reforms, Digital Transformation, Competitiveness.